

Gemeente Gemert-Bakel

Van Afvalbeleid naar Grondstoffenbeleid

Door omgekeerd inzamelen op weg naar een circulaire economie

KNIPSCHEER
22-5-2014

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Huidige situatie.....	5
2.1	Wet- en regelgeving	5
2.2	Rijksprogramma van afval naar grondstof	5
2.3	SRE gemeenten.....	5
2.4	Blink	6
2.5	Afvalscheiding in Gemert-Bakel.....	6
2.6	Inzamelsystematiek.....	7
2.7	Contractbeheer	8
2.8	Kosten en baten afval.....	8
2.9	Communicatie	8
3	Afval = grondstof	9
3.1	Missie: duurzaam afvalbeleid	9
3.2	Visie	10
3.3	Ambitie	11
3.4	Doelstellingen.....	12
4	Risico analyse	15
4.1	Grondstof en afval.....	15
4.2	Inwoners	15
4.3	Inzamelstructuur.....	16
4.4	Samenwerkingsverbanden.....	17

5	Vervolg	19
5.1	Uitvoeringsprogramma	19
5.2	Afvalbeleidsplan	19
Bijlage 1	20
Bijlage 2	22

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 13 juni 2012 heeft de gemeente Gemert-Bakel samen met de SRE-gemeenten het manifest voor een afvalloze samenleving ondertekend. De gedachte achter het manifest is dat we een materialen kringloop willen nastreven. Uitgangspunt van de materialen kringloop is dat van afval weer een grondstof gemaakt kan worden. Door dit zo lokaal en regionaal mogelijk te organiseren wordt bovendien de lokale en regionale economie gestimuleerd.

De behoefte aan grondstoffen neemt toe. Dit komt door de wereldwijde bevolkings- en welvaartsgroei. Het wordt alleen steeds lastiger om aan grondstoffen te komen. Hierdoor ontstaat schaarste. Schaarste zorgt ervoor dat de prijs voor grondstoffen zal toenemen. Een mogelijke oplossing voor deze schaarste is het terug winnen van grondstoffen uit afval. Hierdoor worden we minder afhankelijk van de productie van nieuwe grondstoffen.

Het afvalverwerkingscontract met de afvalverwerker Attero loopt op 1 februari 2017 af. Dit geeft de gemeente de mogelijkheid om anders te gaan inzamelen of in ieder geval om andere eisen te gaan stellen aan de afvalverwerker(s). Bovendien wil de gemeente Gemert-Bakel een regie-gemeente worden. Dit alles samen maakt dat er duidelijke beleidsmatige en werkbare kaders nodig zijn over hoe wij met ons afval om willen gaan.

1.2 Doel

De gemeente is verantwoordelijk voor het inzamelen van particulier huishoudelijk afval. Het innemen van bedrijfsafval is geen taak van de gemeente. Daarom zullen we in deze visie alleen in gaan op de huishoudelijke afvalinzameling.

Deze visie geeft duidelijkheid over de doelen die de gemeente voor ogen heeft met het afval. Op basis van deze doelen zal een uitvoeringsprogramma ontwikkeld worden. Voor het uitvoeringsprogramma hebben we de input van onze inwoners nodig. Om een optimaal resultaat te kunnen behalen moet de gemeente namelijk weten waar de inwoners behoefte aan hebben. Het uitvoeringsprogramma zal daarom voor een groot deel in samenwerking met de inwoners ontwikkeld moeten worden. Op basis van de visie, worden nieuwe afspraken gemaakt met Blink. Ook geeft deze visie een afwegingskader voor het aangaan van nieuwe contracten.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk twee zal eerst ingegaan worden op de huidige situatie. Hierbij zal gekeken worden naar de wet- en regelgeving die van toepassing is op afvalinzameling en de samenwerkingsverbanden die we nu al hebben. Ook zal geschetst worden hoe goed de inwoners van Gemert-Bakel op dit moment al hun afval scheiden en de inzamelsystematiek die nu gehanteerd wordt. Kortom een schets van de huidige situatie

In hoofdstuk drie wordt onze toekomst visie beschreven. Dit gebeurt op basis van de algemene missie die de gemeente heeft, gecombineerd met de doelen die gesteld zijn in het manifest de afvalloze samenleving.

In hoofdstuk vier wordt beschreven welke risico's er kleven aan het afvalbeleid en wat voor mogelijk oplossingen hiervoor zijn.
In hoofdstuk vijf wordt vervolgens ingegaan op het vervolg. Wat hebben we nodig om uitvoering te kunnen gaan geven aan deze visie.

2 Huidige situatie

2.1 Wet- en regelgeving

De beleidskaders rondom afval worden ontwikkeld door Europa en het Rijk. De provincie speelt op dit gebied geen rol. Voor de gemeente zijn de volgende wetten en richtlijnen voor het inzamelen van huishoudelijk afval van belang:

Europese Kaderrichtlijn afvalinzameling.

Wettelijke zorgplicht huishoudelijke afvalinzameling

Wet milieubeheer

Landelijk Afvalbeheerplan (LAPII)

2.2 Rijksprogramma van afval naar grondstof

De minister van Infrastructuur en Milieu heeft aan de tweede kamer een brief gestuurd over het starten van het programma van afval naar grondstof¹. Hierin geeft zij aan dat door de groeiende wereldbevolking en de groeiende welvaart de behoefte aan grondstoffen ook is toegenomen. Daarom is er vanuit Europa aandacht voor Resource Efficiency. Het Rijk geeft hier invulling aan door middel van het programma Van afval naar grondstof. Doel van dit programma is een transitie naar een Circulaire Economie bevorderen. Een Circulaire Economie is een economisch systeem dat de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen en het behoud van natuurlijke hulpbronnen als uitgangspunt neemt en waarde creatie in iedere schakel van het systeem nastreeft.

Een Circulaire Economie komt neer op:

1. Optimaal gebruik van grondstoffen
2. Geen afval, geen emissies
3. Duurzaam brongebruik

2.3 SRE gemeenten

In samenwerking met de 21 SRE gemeenten heeft Gemert-Bakel het manifest voor een afvalloze samenleving ondertekend. De gemeenten hebben een wettelijke verantwoordelijkheid voor de afvalinzameling, maar voelen zich ook maatschappelijk verantwoordelijk om hier verandering in aan te brengen. Samen met de SRE gemeenten willen we daarom:

1. het voortouw nemen in visieontwikkeling, strategiebepaling en het organiseren van praktische voorbeeldprojecten;
2. met regionale bedrijven en kennisinstellingen en met overige regionale overheden in een collectieve aanpak deze innovatieve materialentransitie doormaken;
3. in 2020 eindigen met minder dan 5% restafval en dus 95% hergebruik en recycling².

¹ Bron: www.rijksoverheid.nl, brief met titel: Betreft Van Afval naar Grondstof, 20 juni 2013

² Materialentransitie als economische kans: Manifest voor een afvalloze samenleving, 13 juni 2012.

2.4 Blink

Sinds 2001 neemt de gemeente Gemert-Bakel deel aan de gemeenschappelijke regeling reiniging Blink. Aan Blink nemen verder nog de gemeenten Asten, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a. en Someren en de directie van Sita Gemeentelijke Dienstverlening B.V. deel. Met het aangaan van de overeenkomst heeft gemeente Gemert-Bakel de zorg voor de uitvoering van de inzameling, het vervoer, de sortering en overslag en de eventuele opslag van (huishoudelijke) afvalstoffen aan Blink overgedragen. De gemeente blijft zelf in controle over de manier waarop het afval wordt ingezameld en de frequentie. Daarnaast is de gemeente ook beleidsmatig verantwoordelijk voor het afval. Afhankelijk van de vraag die de gemeente bij Blink neerlegt, moet de gemeente een vergoeding betalen. Als de gemeente bijvoorbeeld wil dat Blink twee maal per week langs komt voor het inzamelen van afval in plaats van één maal per week heeft dit financiële consequenties.

2.5 Afvalscheiding in Gemert-Bakel

Voor alle Blink gemeenten geldt dat er over het algemeen goed gescheiden wordt aan de bron. Voor Gemert-Bakel is het opvallend dat er vooral veel Gft en grof huishoudelijk afval ingezameld wordt. Dit laatste wordt met name veroorzaakt door de relatief grote hoeveelheid schoon puin en schone grond.

In 2011 is de samenwerking in Blink geëvalueerd. In deze evaluatie is ook gekeken naar de hoeveelheid afval die gescheiden wordt ingezameld (zie Tabel 1) en naar het absolute scheidingsresultaat (zie Tabel 2). Omdat er in deze evaluatie ook een vergelijking is getrokken met vergelijkbare gemeenten, worden de tabellen uit die in de evaluatie stonden ook hier gebruikt.³

Tabel 1 hoeveelheid afval gescheiden ingezameld

Stedelijkheidsklasse:	Gemert Bakel 4	Laarbeek 4	Nuenen c.a. 4	AgentschapNL Benchmark Kring 5, diftar 4,5	NVRD benchmark klasse C 3,4,5
Restafval	71 kg	111 kg	120 kg	187 kg	234 kg
GFT	192 kg	63 kg	81 kg	113 kg	101 kg
Papier	94 kg	97 kg	93 kg	76 kg	57 kg
Glas	27 kg	24 kg	36 kg	24 kg	20 kg
Textiel	7 kg	8 kg	6 kg	5 kg	3,1 kg
Kunststofverpakkingen	8 kg	10 kg	7 kg	3 kg	3,3 kg
KCA	2 kg	2 kg	2 kg		1,3 kg
GTA	36 kg	33 kg	50 kg	46 kg	37 kg

³ Rapport Evaluatie BLINK, 31 oktober 2011

Overig gescheiden grof huishoudelijk afval	165 kg	117 kg	113 kg	92 kg	
Grof huishoudelijk restafval	73 kg	60 kg	49 kg	30 kg	6 kg
Overige fracties	14 kg	3 kg	8 kg	3 kg	
Totaal HH afval	689 kg	528 kg	565 kg		463 kg

Naast de absolute scheidingsresultaten kan worden gekeken naar scheidingsrendement / percentage nuttige toepassing, zowel totaal als specifiek voor de milieustraat

Tabel 2 afvalscheidingsrendement

Stedelijkheidsklasse:	Gemert Bakel 4	Laarbeek 4	Nuenen, Gerwen en Nederwetten 4	AgentschapNL Benchmark Kring 5 4,5	NVRD benchmark klasse C 3,4,5
Nuttige toepassing HHA	77%	65%	68%	62%	53%
Gescheiden grof huishoudelijk afval	73%	71%	77%	80%	75%

2.6 Inzamelsystematiek

In de gemeente wordt het restafval en de GFT op twee manieren ingezameld. Bij hoogbouw wordt in de ondergrondse containers al het huishoudelijke afval ingezameld. De bewoners hebben hiervoor een pasje waarmee het afval in de containers gestort kan worden. Bij de overige huishoudens wordt het huishoudelijke afval huis aan huis ingezameld in containers. Hiervoor hebben de huishoudens twee containers, een groene voor het GFT en een grijze voor het restafval. De containers worden één keer in de twee weken opgehaald.

Voor het overige afval wordt geen onderscheid gemaakt tussen de huishoudens. Kunststof wordt een keer in de vier weken ingezameld. De inzameling van papier en karton varieert op sommige plekken wordt er wekelijks ingezameld, op andere één keer in de vier weken. Voor de inzameling van glas zijn glascontainers geplaatst. Daarnaast zijn op een aantal locaties in de gemeente retourettes geplaatst. Hier kunnen o.a. drankkartonnen, PET flessen en blik ingeleverd worden. De milieustraat in Gemert is door de weeks en op zaterdag geopend voor de inzameling van diverse afvalstromen. De voormalige gemeentewerf in Bakel is één keer per maand open voor de inzameling van gratis afvalstromen.

2.7 Contractbeheer

Voor de verschillende afvalstromen zijn verschillende contracten afgesloten. Het contractbeheer van de afvalstromen is in handen van de gemeente of van Blink. Het contractbeheer van gft en restafval is geregeld via de vereniging van contractanten (VVC). Op dit moment hebben we nog een contract tot 1 februari 2017 bij Attero. Dit contract is reeds opgezegd. Voor het Diftar en pasjessysteem hebben we jaarcontracten bij het Milieu Informatie Centrum (MIC), onderdeel van Attero. Dit contract loopt bij de gemeente en is per jaar opzegbaar. Ook de luierinzameling loopt bij de gemeente. De compostering voor met name snoei en bermafval is in het beheer bij de gemeente. De overige contacten zijn in het beheer van Blink.

De verschillende contacten hebben verschillende doorlooptijden. De gemeente heeft geen contractbeheersysteem voor de afvalstromen.

2.8 Kosten en baten afval

Via de Diftar en afvalstoffenheffing worden de inwoners van Gemert-Bakel belast voor hun afvalstorting. Voor alle huishoudens geldt dat er een basis tarief betaald moet worden voor de afvalinzameling. Daarnaast wordt betaald per keer dat een container aan de weg wordt gezet of dat een pasje wordt gebruikt bij de ondergrondse containers.

Voor glas, plastics en oud papier staan tegenover de inzamelkosten ook inkomsten die we van Nedvang krijgen. Nedvang is de overkoepelende organisatie van de producenten die verantwoordelijk is voor het verwerken van verpakkingsmateriaal. De inzameling van plastics verloopt op dit moment nog geheel via Nedvang.

In Bijlage 1 staat een overzicht van de verschillende afvalstromen met daarbij een overzicht van de inkomsten en uitgaven op de afvalinzameling. In dit overzicht is te zien dat de totale inkomsten (€ 2.845.692,-) hoger zijn dan de totale uitgaven (€ 2.663.093). De inzamelkosten die we maken voor plastics (€ 90.000,-) worden zijn veel lager dan de inkomsten (€ 200.000,-). Voor papier zijn de uitgaven hoger (€ 195.900) dan de inkomsten (€ 150.000). Dit wordt mede veroorzaakt door de subsidie die aan verenigingen wordt verstrekt (€ 65.000,-) voor het inzamelen van oud papier.

2.9 Communicatie

Ieder jaar wordt er een afvalkalender en afvalwijzer ontwikkeld. In de afvalkalender is terug te vinden op welke dagen de grijze container met plastic afval of de groene container geleegd worden. Daarnaast is hierin ook weergegeven op welke dagen de voormalige gemeentewerf in Bakel geopend is voor de inzameling van gratis afvalstromen. In de afvalwijzer staan de verschillende afvalstromen beschreven. Zo wordt duidelijk welk product bij welke afvalstroom hoort. Daarnaast is in de afvalwijzer weergegeven waar/hoe de verschillende afvalstromen ingezameld worden. Deze documenten zijn beschikbaar op papier en via de website van de gemeente.

Enkele keren per jaar wordt er ook in het Gemerts Nieuwsblad aandacht besteed aan afval. Hierbij gaat het voornamelijk om het informeren van de inwoners.

3 Afval = grondstof

3.1 Missie: duurzaam afvalbeleid

De Telos-driehoek (figuur 1) is een instrument waarmee getoetst kan worden of een ontwikkeling duurzaam is.

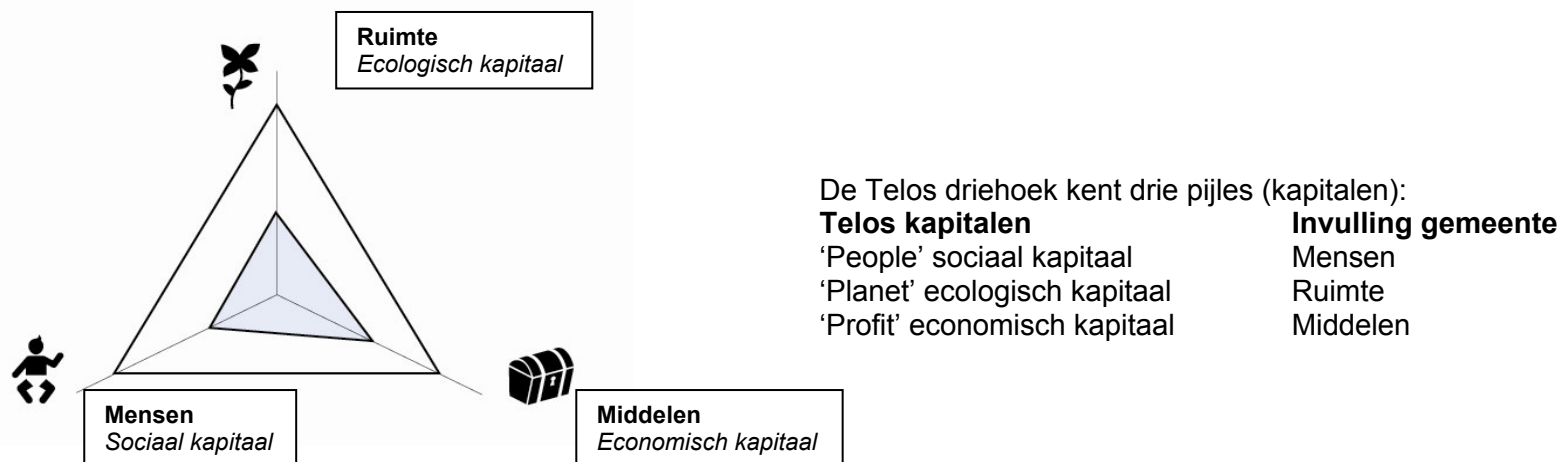
Telos maakt bij het operationaliseren van het begrip duurzame ontwikkeling gebruik van het zogeheten drie kapitalen model. Duurzame ontwikkeling wordt daarbij opgevat als een evenwichtige groei van de kwantiteit en kwaliteit van de natuur (het ecologische kapitaal), van het lichamelijke en geestelijk welzijn van mensen (het sociaal-culturele kapitaal) en een gezonde economische ontwikkeling (economisch kapitaal). Om te kunnen spreken van duurzame ontwikkeling moet in navolging van de hierboven gegeven definitie van duurzame ontwikkeling uit het Brundtlandrapport, voldaan zijn aan drie eisen:

Er moet sprake zijn van een integrale aanpak: het gaat om het verbeteren van het economisch, ecologisch en het sociaal-culturele kapitaal als geheel. Verbetering van het ene kapitaal mag niet ten koste gaan van één of beide andere.

Ze moet houdbaar zijn over de generaties heen: aan de verhouding tussen de kapitalen mag in de loop van de tijd geen afbreuk gedaan worden (onze kinderen en kleinkinderen mogen geen last hebben van onze ontwikkeling).

Ze moet houdbaar zijn op mondiaal niveau of met andere woorden onze ontwikkeling mag niet ten koste gaan van die in andere landen.

Er mag met andere woorden géén afwenteling in de tijd, in de ruimte en tussen de kapitalen plaats vinden. ⁴

Figuur 1 Telos-driehoek

In Tabel 3 worden alle kapitalen per voorraad gegeven:

⁴ Handboek Toetsingskader Duurzame Ontwikkeling van Telos

Tabel 3 Telos voorraden

	Mensen		Ruimte		Middelen
1	Sociale participatie	1	Bodem	1	Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden
2	Gezondheid	2	Lucht	2	Kapitaal
3	Kunst en cultuur	3	natuur	3	Kennis
4	Woonomgeving	4	oppervlaktewater	4	Energie, Grond- en Hulpstoffen
5	Veiligheid	5	grondwater	5	arbeid
6	Onderwijs	6	landschap	6	economisch structuur
7	Economische en politieke participatie			7	Infrastructuur en bereikbaarheid

3.2 Visie

Om de missie te verwezenlijken wil Gemert-Bakel toewerken naar een circulaire economie. Uitgangspunten hierbij zijn:

1. Gemeente is verantwoordelijk voor inzameling
2. Afval is een grondstof
3. Bronscheiding
4. Participatie inwoners
5. Inzamelsysteem sluit aan op behoefte inwoners
6. Samenwerking met andere gemeenten
7. Verwerking van grondstoffen zo veel mogelijk regionaal

Om een beeld te krijgen hoe het afvalbeleid op basis van een circulaire economie scoort op duurzaamheid, is de telos toets ingevuld. In Bijlage 2 is het resultaat weergegeven. Hieronder wordt per kapitaal aangegeven hoe we aan het resultaat zijn gekomen.

Het kapitaal mensen

Een goede bronscheiding is noodzakelijk om zoveel mogelijk grondstoffen te kunnen inzamelen in plaats van afval. Een positieve houding van de inwoners ten opzichte van gescheiden inzamelen van grondstoffen is daarom van groot belang. Zonder hun medewerking kan de circulaire economie niet bereikt worden. Er zal dus samen met de inwoners gezocht worden naar een inzamelsysteem die aansluit bij de behoefte van de inwoners. Een goed communicatie traject zorgt voor burgers die zelf actief mee denken en werken aan het behalen van de doelen, maar ook voor bewustwording. Wellicht dat mensen beter gaan nadenken over de materialen die ze aanschaffen, waardoor het eindresultaat verbeterd wordt.

Een goede afvalscheiding en inzameling draagt bij aan de gezondheid van mens, dier en natuur. Niet alleen hier, maar ook elders, omdat er minder nieuwe grondstoffen gedolven hoeven te worden. Een goede scheiding zorgt er ook voor dat er minder afval verbrand hoeft te worden, wat weer goed is voor het milieu.

Een gedragen inzamelsysteem zorgt er ook voor dat de straten en omgeving schoon blijven. Dit draagt daardoor ook bij aan een fijne woonomgeving en aan de veiligheid op straat.

Als het inzamelsysteem goed werkt, kunnen de kosten voor het inzamelen en verwerken van de stoffen zo veel mogelijk beperkt worden. Dit zorgt er voor dat inwoners minder afvalstoffenheffing hoeven te betalen dan wanneer er niet goed gescheiden wordt. Dit heeft dus een positief effect op het besteedbaar inkomen.

Het kapitaal ruimte:

Het winnen van grondstoffen uit afval, voorkomt uitputting van natuurlijke bronnen. Bovendien kost het minder energie dan het winnen van primaire grondstoffen. Alles wat we kunnen recyclen hoeven we niet meer als afval te verbranden of te storten. Dit levert dus een voordeel op voor de leefomgeving (bodem, water, lucht en natuur & landschap).

Door GFT via vergisting om te zetten tot biogas, hoeven er minder fossiele brandstoffen verbrand te worden. Door het sluiten van de afvalketen binnen de regio hoeven er bovendien minder kilometers met ons afval/grondstoffen afgelegd te worden. Dit levert ook allemaal een positieve bijdrage aan het kapitaal ruimte

Mogelijk aandachtspunt is nog zwerfafval. Hier zal in de nadere uitwerking nog aandacht aan besteed moeten worden.

Het kapitaal middelen

Op dit moment zijn er verenigingen/maatschappelijke organisaties en zelfs bedrijven die zich inzetten voor het gescheiden inzamelen van afval. Hierbij valt te denken aan kleding en oud papier. Voor de gemeente kan dit een probleem opleveren. Op dit moment leveren deze grondstoffen redelijk wat geld op. Mogelijk wordt dit in de toekomst weer anders, waardoor de organisaties stoppen met de inzameling. Omdat de gemeente verantwoordelijk is voor de inzameling van al het afval staat de gemeente dan weer aan de lat. Daarom zullen er goede afspraken gemaakt moeten worden met de organisaties die afval inzamelen, zodat de gemeente in te toekomst niet voor verrassingen komt te staan.

Daarnaast is het zo dat op sommige stromen geld toegelegd moet worden en op andere stromen geld verdiend kan worden. Om een kosteneffectief inzamelsysteem te kunnen ontwikkelen moet de gemeente dus niet overblijven met de afvalstromen die geld kosten. Er zal een goede afweging gemaakt moeten worden welke afvalstromen door derden ingezameld kan/mag worden en welke bij de gemeente moeten blijven. Dit mede ook met het ook op het beperken van de afvalstoffenheffing.

De Brainport regio is een innovatieve regio waar nieuwe kansen en mogelijkheden voor ondernemingen worden gestimuleerd. Door ervoor te kiezen om het afval/de grondstoffen liefst regionaal te verwerken geeft ook de gemeente Gemert-Bakel hier een impuls aan. Het verwerken van afval/grondstoffen binnen de Brainport regio is ook goed voor de regionale economie.

3.3 Ambitie

5% restafval in 2020! Dit is de ambitie die we hebben uitgesproken met het ondertekenen van het manifest voor een afvalloze samenleving. Om deze ambitie waar te kunnen maken, zijn de uitgangspunten zoals onder de visie beschreven noodzakelijk.

De ambitie van 5% restafval biedt ook weer een kans voor innovatie en duurzaamheid. Een geslaagde materialentransitie biedt economische, ecologische en sociale kansen. Een geslaagde materialen-transitie betekent namelijk:

- leveringszekerheid en prijsstabiliteit voor de lange(re) termijn van betaalbare grondstoffen;
- onafhankelijkheid, die leidt tot verbetering van de concurrentiepositie, nieuwe werkgelegenheid en export-kansen;
- een gezonder leefmilieu door minder afval en minder (in)directe CO2-uitstoot;
- duurzame welvaart die niet ten koste gaat van ontwikkelende landen en toekomstige generaties;
- structureel minstens 25% lagere kosten voor het huishoudelijk afvalbeheer.

3.4 Doelstellingen

Om de ambitie waar te kunnen maken hanteert de gemeente de volgende doelstellingen:

1. Regie voeren op afvalbeleid

Gemeente Gemert-Bakel wil een regie-gemeente worden. De organisatie wordt hiervoor nu heringericht. Ook op het gebied van afval (beleid en uitvoering) zal in de toekomst regie gevoerd moeten worden. De gemeente Gemert-Bakel kan de ontwikkelingen op het gebied van afval zelf niet allemaal in de gaten houden, waardoor we kansen op innovatieve oplossingen voor afvalinzameling zullen missen. Daarnaast is de gemeente Gemert-Bakel geen partij voor afvalverwerkingsorganisaties. De hoeveelheid afval/grondstoffen die op ons grondgebied wordt ingezameld is klein voor de afvalverwerkers. Hierdoor zijn wij geen onderhandelingspartner. Daarom moeten we onze krachten bundelen met de andere gemeenten.

Gemeente Gemert-Bakel werkt al jaren samen met de gemeenten Asten, Helmond, Laarbeek, Nuenen en Someren binnen Blink. Sita Gemeentelijke Dienstverlening B.V. zit ook in deze samenwerkingsorganisatie. Binnen Blink is de taakverdeling nu zo dat de beleidsbepaling bij de gemeentelijke overheid blijft en de uitvoering wordt gedaan door een grote en professioneel zeer gekwalificeerde partij (Sita). Deze samenwerking zorgt ervoor dat wij kosten effectief afval in kunnen zamelen.

De samenwerking binnen Blink zal nog verder ontwikkeld moeten worden. Gemert-Bakel heeft daarbij als doel om ook de beleidsontwikkeling in samenwerking met de Blink gemeenten op te pakken. De beslissingsbevoegdheid blijft natuurlijk bij de gemeente. Blink, die nu ook al de dagelijkse uitvoering van de afvalinzameling op zich heeft genomen, zou ons van een gezamenlijk beleidsadvies kunnen voorzien. Voordeel hiervan is dat er in gezamenlijkheid, op basis van het advies van Blink, uitvoering gegeven kan worden aan het manifest de afvalloze samenleving. Bij Blink zitten de afvalspecialisten die goed op de hoogte zijn van de nieuwe ontwikkelingen binnen het afval gebied. Door deze specialisten in te schakelen als beleidsadviseur kunnen de Blink gemeenten snel insprijngen op nieuwe ontwikkelingen. Met behulp van de visie kan de gemeente de regie voeren op het afvalbeleid.

2. Controle hebben op afvalinzameling

Door de wettelijk zorgplicht is de gemeente rechtmatig eigenaar van alle door particulieren afgedankte materialen. In de praktijk zien we nu dat andere partijen zich ook inzetten voor het inzamelen van afvalstromen. Hierbij gaat het uitsluitend om afvalstromen die geld op leveren. Hierover zijn echter geen afspraken gemaakt met de gemeente. De gemeente moet controle krijgen op de afvalinzameling. Uitgangspunt hierbij is dat wij alle afvalstoffen zelf inzamelen tenzij hier afspraken over worden gemaakt. Dit is mede van belang om kosten rondom de inzameling van afval/grondstoffen te kunnen beperken. Dit is voordelig voor onze burgers, omdat dit zorgt voor een lagere afvalstoffenheffing.

Voor de verschillende afvalstromen hebben we in verschillende samenwerkingsvormen contracten bij afvalverwerkers. Voorheen waren dit langlopende contracten, met een lange opzeg termijn. Als het contract niet op tijd wordt opgezegd, wordt het automatisch verlengd voor een bepaalde tijd. Dit kan financieel nadelig zijn voor de gemeente. Tegenwoordig lopen de contracten minder lang, dit betekent dat er een nog betere bewaking nodig is op de contractduur. Om de controle te krijgen op het contract beheer zal dit centraal georganiseerd moeten worden. Uitgangspunt van de gemeente is om alle contracten door Blink te laten beheren. Op dit moment beheert Blink al een aantal contracten voor de gemeente.

De gemeente is wettelijk verplicht om een afvalbeleidsplan te hebben. In 2008 is de heroverweging afvalbeleid vastgesteld. Het afvalbeleidsplan vormt de basis voor het heffen van de afvalstoffenheffing. Op basis van deze visie zal een nieuw afvalbeleidsplan opgesteld moeten worden. In dit plan zullen we ingaan op de stromen die we in gaan zamelen en de manier waarop deze verzameld zullen worden.

3. Flexibel inzamelsysteem

Voor de gemeente is bronscheiding het uitgangspunt. Er is gebleken dat de inwoners van Gemert-Bakel goed zijn in afval scheiden. Deze actieve basishouding kan gebruikt worden om de circulaire economie te bereiken. Op dorps- en mogelijk ook op wijkniveau zal de gemeente samen met de inwoners onderzoeken welk inzamelsysteem voor hun het beste werkt. Mogelijk dat hierdoor een verschil in afvalinzameling ontstaat tussen de verschillende dorpen. In het uitvoeringsprogramma moet hier rekening mee gehouden worden. Dit kan ook gevolgen hebben voor de afvalstoffen heffing. Daarom zal een flexibel afval(inzamel)systeem gehanteerd worden.

Op andere plaatsen wordt al gewerkt aan de realisatie van de circulaire economie. Een voorbeeld is het omgekeerd inzamelen. Bij omgekeerd inzamelen wordt de nadruk gelegd op de servicegerichte inzameling van herbruikbare grondstoffen uit het huishoudelijk afval. De gemeente zal dergelijke voorbeelden verzamelen en voorleggen aan de inwoners. Door gezamenlijk de voorbeelden nader te onderzoeken kunnen we tot een inzamelsysteem komen dat goed bij onze inwoners past.

4. Samenwerking met betrokken partijen

Een ander uitgangspunt is dat we afvalinzameling en verwerking zo veel mogelijk regionaal willen doen om de lokale en regionale economie zo veel mogelijk te stimuleren. Op basis van de uitgangspunten die gesteld worden door de inwoners kan met regionale innovatieve bedrijven, kennisinstellingen en andere overheden gekeken worden naar innovatieve inzamelmethodieken. De verwachting is hierbij dat nagenoeg alle herbruikbare grondstoffen uit het restafval gewonnen kunnen worden en er door deze benadering nagenoeg geen restafval overblijft.

Tot voor kort werkte de gemeente op SRE niveau samen op het gebied van afval. Het ging hierbij vooral om kennis uitwisseling en het opzetten van pilot projecten om ervaring op te doen. De werkzaamheden van het SRE op het gebied van afval komen te vervallen. De gemeente vindt het echter wel belangrijk om dergelijke kennisuitwisseling te behouden. Daarom zal de gemeente onderzoeken op welke manier een samenwerkingsverband met andere gemeenten aangaan kan worden voor de kennisuitwisseling en het opdoen van ervaring.

5. Kosten en baten in duurzame balans

In 2012 kwam slechts de helft van de afgedankte materialen in de grondstoffenkringloop terecht. De andere helft werd nog als restafval verbrand tegen hoge maatschappelijke kosten. Door de herbruikbare grondstoffen terug te winnen kunnen de kosten beperkt worden. Want waar restafval hoge kosten geeft, vertegenwoordigen herbruikbare grondstoffen juist een economische bate. Het is echter niet realistisch om meteen alles te scheiden, omdat er voor sommige grondstoffen nog geen verwerkers zijn of omdat de inzameling nu nog meer geld kost dan dat het oplevert. Voorstel vanuit de gemeente zal daarom ook zijn dat we beginnen met de grondstoffen waar al een markt voor is en het aantal in te zamelen grondstoffen langzaam uit te bouwen. Het uitbouwen van het aantal grondstoffen zal gebeuren op basis van de Telos-driehoek.

Op dit moment worden verenigingen ingezet om grondstoffen, zoals papier, in te zamelen voor de gemeente. Hiervoor krijgen zij een vaste vergoeding van de gemeente. Dit is een soort subsidie voor verenigingen. Op basis van het nieuwe afvalbeleidsplan en het inzamelsysteem, wordt een nieuwe kosten en baten afweging gemaakt. Hierin zal ook gekeken worden naar de inzet van verenigingen voor grondstoffen inzameling en elke invloed dit heeft op de afvalstoffenheffing. Op basis van die berekeningen kan dan bekeken worden of het nog wenselijk is om verenigingen in te zetten voor inzameling van grondstoffen, of dat er toch een andere manier gevonden moet worden om hun te ondersteunen.

Regionale inzameling van grondstoffen zorgt voor een impuls aan de lokale en regionale economie en zorgt voor werkgelegenheid, innovatie en duurzame economische groei. Meer werkgelegenheid kan voor de gemeente ook positief uitpakken.

6. Communicatie

Op dit moment is de communicatie rondom afval vrij summier. Er wordt een afvalkalender uit gegeven waarin de benodigde informatie staat over de inzamelingsfrequentie, de afvalstromen die gratis aangeleverd kunnen worden en wat tips over afvalinzameling. Dit moet in de toekomst anders opgepakt worden. Het is immers de bedoeling dat inwoners actief betrokken zijn bij de afvalinzameling en zich bewust zijn van hun eigen rol in het geheel. Hiervoor zal een communicatiestrategie ontwikkeld worden. Dit zal in het uitvoeringsprogramma nader uitgewerkt worden.

4 Risico analyse

De circulaire economie kan op een goede manier invulling geven aan duurzaamheidsdoelstellingen. Er kleven echter ook een aantal risico's aan. Hieronder worden de risico's omschreven en wordt bekeken hoe we hier mee om kunnen gaan.

4.1 Grondstof en afval

1. Opbrengst grondstoffen varieert

De baten uit afval zijn afhankelijk van subsidies uit het bedrijfsleven en de Rijksoverheid. Baten zijn ook afhankelijk van de koers op de wereldmarkt (zoals bijvoorbeeld oud papier) Het is de verwachting dat prijzen op de wereldmarkt niet snel heel erg veel lager zullen worden, gezien de dreigende grondstoffenschaarste.

De gemeente zal proberen de prijsschommelingen te beperken door (langlopende) contacten af te sluiten met afnemers van de grondstoffen. Daarnaast kan de afvalstoffenheffing jaarlijks aangepast worden op de inkomsten, waardoor in ieder geval geen tekort ontstaat.

2. Innovatie te langzaam

Het doel is om in 2020 nog maar 5% restafval te hebben en de overige grondstoffen voor hergebruik in de regio te verwerken. Het is goed mogelijk dat de ontwikkelingen in de regio voor het inzamelen en hergebruiken van de grondstoffen niet snel genoeg gaan, waardoor de doelstelling van 5% restafval niet gehaald kan worden.

Door samen te werken met andere gemeenten in de regio en de afvalstromen te bundelen worden afvalstromen interessanter om te verwerken. Mogelijk zorgt dit toch voor een marktontwikkeling, waardoor de circulaire economie weer een stapje dichterbij komt.

3. Restafval te goedkoop

Er is een overcapaciteit aan verbrandingsovens. Hierdoor wordt het steeds goedkoper om afval te verbranden. Dit is al te merken aan het nieuwe uitgangspunten voor de aanbesteding voor restafval. Deze lage kosten kunnen de innovatieve ontwikkelingen tegen gaan werken.

Door het vaststellen van deze visie en samen te werken met gemeenten die ook het manifest hebben ondertekend, kunnen we er toch voor zorgen dat de doelstelling in het manifest nageleefd wordt.

4.2 Inwoners

1. Inwoners onderschrijven doel niet.

Om ons doel te kunnen bereiken is het van belang dat onze inwoners mee werken en mee denken. Hiervoor is goed overleg met de inwoners over de inzamelsystematiek noodzakelijk. Risico hierbij is dat we niet alle inwoners kunnen betrekken bij het proces en dat we daardoor niet

iedereen mee kunnen nemen bij de ontwikkeling van het inzamelsysteem. Dit kan ervoor zorgen dat mensen het doel van de gemeente niet onderschrijven en daardoor niet mee willen/kunnen werken.

De gemeente zal een team samen te stellen die een goede afspiegeling is van de inwoners in een gebied. Daarnaast zal er actief gecommuniceerd worden met de inwoners over de resultaten en de verwachtingen. Dit alles wordt in een communicatieplan verder uitgewerkt.

2. Inzet vrijwilligers

De gemeente heeft er voor gekozen om voor de inzameling van oud papier vrijwilligers in te zetten. Met hun inzet verdienen de vrijwilligers geld voor hun vereniging of organisatie. Op dit moment is het al zo dat de inzameling van papier meer geld kost dan het opbrengt. Dit komt mede door de inzet van vrijwilligers.

Daarnaast is het zo dat ook bij het inzamelen van oud papier voldaan moet worden aan abo-voorwaarden. Blink zorgt er op het moment voor dat de vrijwilligers goed geïnstrueerd zijn en veilig hun werk kunnen doen. Het is echter goed mogelijk dat deze instructie in de toekomst niet voldoende meer is en er een cursus aangeboden moet worden aan de vrijwilligers. Dit zal de gemeente dan nog meer geld kosten.

Bij de nadere uitwerking van het afvalbeleidsplan zal ook de inzet van de vrijwilligers doorgerekend worden. Op basis van een financiële en sociale kaders zal een keuze gemaakt worden of het wenselijk blijft om de vrijwilligers in te zetten voor de inzameling van oud papier.

4.3 Inzamelstructuur

1. Inzamelstructuur is te duur

In samenwerking met de inwoners zal gekeken worden welke inzamelstructuur het beste toegepast kan worden. Dit wordt gedaan om zo veel mogelijk klant gericht te kunnen werken. Het is mogelijk dat de inwoners specifieke wensen hebben ten opzichte van de inzamelstructuur. Als dit betekent dat er zeer frequent door een professionele afvalinzamelaar afval opgehaald moet worden in een dorp, kan dit zorgen voor hoge kosten.

Wellicht is het mogelijk om de inwoners meer zelf verantwoordelijk te maken voor de afvalinzameling en ze een financiële prikkel mee te geven. Indien gekozen wordt voor een systeem die weinig kosten met zich mee brengt, maar veel oplevert kan bijvoorbeeld het geld terug gegeven worden aan de inwoners van het dorp. Dit zijn allemaal zaken die nader uitgewerkt moeten worden in het vervolg van dit plan.

2. Gekozen inzamelsysteem werkt niet

Mogelijk dat een klein aantal mensen zich wel wil inzetten voor de inzameling van afval, maar dat deze inzet niet gedragen wordt. Dit kan voor rotzooi en zwerfval zorgen.

Zoals al eerder is aangegeven is het wellicht mogelijk de inwoners zelf meer verantwoordelijk te maken voor de afvalinzameling in het dorp/ de wijk. Het is voor de gemeente in ieder geval van groot belang dat zij de vinger aan de pols houdt en regelmatig de resultaten, met de inwoners, evalueert. Dit moet in het plan van aanpak rondom afvalinzameling in het dorp/ de wijk als vast onderdeel opgenomen worden.

3. Variatie in woningbouw lastig

Binnen de gemeente zit behoorlijk wat variatie in de woningbouw. Hoogbouw heeft andere behoeften ten opzichte van afvalinzameling dan een vrijstaande woning.

Door op wijk- en dorpsniveau samen te werken met onze inwoners wordt dit verschil zo veel mogelijk beperkt. Daarnaast zal er ook voor gezorgd moeten worden dat de verschillende woningen ook goed vertegenwoordigd zijn in het overleg met de inwoners. Hierdoor kunnen de belangen van de verschillende bewoners goed behartigd worden en wordt rekening gehouden met de mogelijkheden die de inwoners hebben. Ook hiervoor geldt dat een evaluatie op gezette tijden van belang is om te kunnen beoordelen of een inzamelsysteem goed werkt voor de verschillende bewoners in een dorp/ een wijk.

4. Passend binnen wettelijke kaders

Wettelijk gezien mag niet iedereen zomaar afval inzamelen (bijv. verenigingen). Zo mogen verschillende stromen alleen opgehaald en verwerkt worden door een gekwalificeerde afvalinzamelaar. Deze wettelijke verplichting kan remmend werken.

Door onze krachten te bundelen als gemeenten en samen te blijven werken binnen Blink kan dit probleem mogelijk opgelost worden. Het is voor de gemeente van groot belang hier alert op te blijven. Indien nodig kan samen met andere gemeenten aandacht gevraagd worden bij het Rijk voor het oplossen van dilemma's rondom de inzameling van grondstoffen.

4.4 Samenwerkingsverbanden

1. Verschillende samenwerkingsverbanden

Op dit moment werkt de gemeente Gemert-Bakel op het gebied van afval samen binnen Blink. Daarnaast is de gemeente bezig om op Peel niveau steeds meer samen te werken. Deurne is de enige Peelgemeente die op dit moment nog niet aan de Blink samenwerking deel neemt. Nuenen is geen Peelgemeente, maar zit wel in de Blink samenwerking. De samenwerking op het gebied van afval binnen de SRE komt te vervallen.

De gemeente Gemert-Bakel kan niet alleen opereren op het gebied van afval. Bovendien willen we een regie gemeente worden. Dankzij Sita zit er veel kennis en kunde binnen Blink op het gebied van afvalinzameling. Volgens de afspraken binnen Blink mag Sita niet aan beleidsontwikkeling doen. Zij mogen alleen adviseren. Wellicht dat er een combinatie gemaakt kan worden tussen de Peelsamenwerking en Blink. Hiervoor is het echter wel noodzakelijk dat de verschillende samenwerkingsverbanden goed op elkaar aansluiten. In het samenwerkingsverband Peel 6.1 zal dit verder onderzocht en uitgewerkt worden.

2. Marktpositie Blink

Op het gebied van afvalverwerking is volume erg belangrijk om goede afspraken te kunnen maken met afvalverwerkers. Zo heeft de gemeente onlangs via Midwaste, een coöperatieve vereniging waarbinnen afval en reinigingsbedrijven uit heel Nederland hun krachten bundelen, een aanbesteding gedaan voor de verwerking van grijs afval. Hierdoor kan de gemeente mogelijk een gunstige deal sluiten, dit hadden we op eigen kracht nooit bereikt. Het is ook maar de vraag of Blink groot genoeg is om dergelijke afspraken te kunnen maken met afvalverwerkers.

De gemeente Gemert-Bakel heeft de intentie om werkzaamheden uit te besteden. Op het gebied van afval kan dit bij Blink weg gezet worden. Zij zouden bijvoorbeeld contracten aan kunnen gaan namens de Blink gemeenten. Mogelijk dat Blink dan ook verder moet zoeken naar samenwerkingsverbanden zoals Midwaste. De gemeente Gemert-Bakel zal onderzoeken of de andere Blink gemeenten ook dergelijke wensen hebben. Mocht dit zo zijn, dan zal dit nader uitgewerkt worden.

3. Functioneren Blink

Het is voor de Blink gemeenten van groot belang om vinger aan de pols te houden op het functioneren van Blink. Dit kan best lastig zijn, want hoe meer werkzaamheden weg gezet worden, hoe minder kennis er bij de gemeente is. Toch willen we wel dat Blink effectief werkt en kwalitatief goed werk levert. Daarom zal er regelmatig een evaluatie plaats moeten vinden.

Bij de opstart van Blink zijn hier reeds afspraken over gemaakt. Zo vindt er eens in de drie jaar een cyclisch evaluatieonderzoek plaats. Uit dit onderzoek komen aanbevelingen waar vervolgens mee aan de slag gegaan wordt. Zo kwam uit het vorige onderzoek dat de organisatiestructuur verbeterd moet worden. Blink is een bedrijf en moet ook zodanig bestuurd worden. Het dagelijks bestuur is nu echter gelijk aan het algemeen bestuur en wordt gevormd door de wethouders van de deelnemende gemeenten. Dit zal aangepast worden. Dankzij het cyclisch evaluatie onderzoek kunnen we dus controleren of Blink voldoet aan de gemaakte afspraken en verwachtingen. Bovendien kunnen we dankzij het onderzoek zien hoe wij als gemeente presteren ten opzichte van vergelijkbare gemeenten.

5 Vervolg

Dit document vormt alleen nog een afwegingskader. Dit zal nog verder uitgewerkt moeten worden. De nadere uitwerking zal met de inwoners van de gemeente plaats vinden.

Het vervolg kan in een twee onderdelen opgesplitst worden.

1. Uitvoeringsprogramma
2. afvalbeleidsplan

5.1 Uitvoeringsprogramma

Om nader invulling te kunnen geven aan de visie zal een projectplan uitgewerkt moeten worden. Hiervoor moet de methodiek projectmatig werken gehanteerd worden. In het projectplan moet in ieder geval aandacht besteed worden aan:

1. De gebieden waarin gewerkt wordt (dorpsniveau/wijkniveau)
2. Randvoorwaarden burgerteam (wanneer hebben we een goede afspiegeling van de inwoners?)
3. Doelstelling (samen met inwoners een afvalinzamelsysteem opzetten die bijdraagt aan de visie)
4. Resultaat (een afvalinzamelsysteem die voldoet aan de wensen van de inwoners)
5. Planning (met welk gebied beginnen we en wanneer?)
6. Communicatiestrategie
7. Evaluatie

5.2 Afvalbeleidsplan

Het afvalbeleidsplan dat we nu hebben is reeds verouderd. Zo staat het gescheiden inzamelen van kunststoffen nog niet in het beleidsplan opgenomen. Bovendien moet het afvalbeleidsplan invulling geven aan de visie.

Bijlage 1

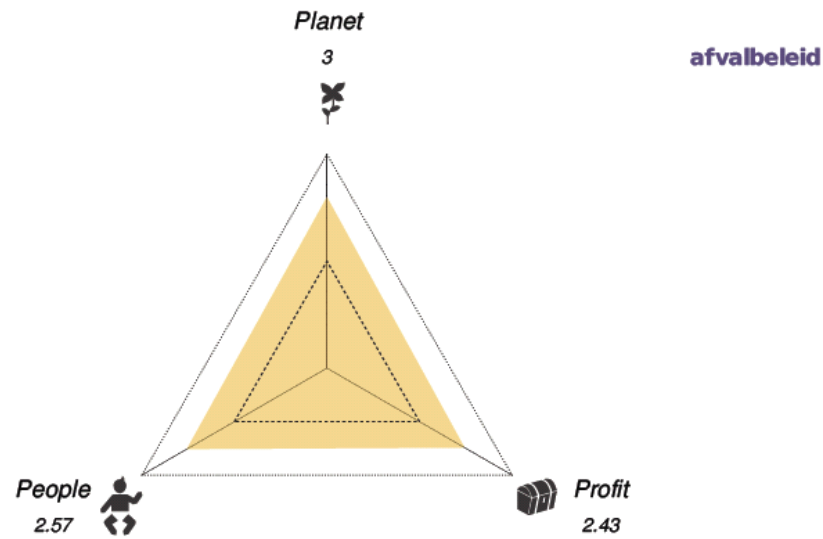
Kosten en baten afvalstoffen inzameling

	Kosten (in €)	Baten (in €)
Attero		
Stortkosten restfractie	274.980	
Stortkosten GFT	305.085	
PPS Blink		
Inzameling restfractie	155.000	
Inzameling GFT	231.155	
Milieustraat	669.481	
Onderhoud ondergrondse containers		
MIC		
Diftar- en pasjes systeem ondergrondse tanks (data beheer)	148.863	
Kapitaallasten	28.823	
KCA inzameling	25.000	
Retourettes	15.000	
Luiers	31.000	
Plastics	90.000	200.000
Oud papier	130.900	150.000
Subsidie verenigingen	65.000	
Glas	32.000	6.500
Zwerfafval	29.000	
Doorbelasting uren	83.964	
Aanschaf containers	12.500	
Poorttarieven milieustraat		45.000
Verrekening BTW	150.311	
Handhaving	31.000	
Landschappelijke beplanting	10.000	
Compostering	126.031	
Aanslagoplegging	18.000	
Afvalstoffenheffing Diftar basistarief		
Bovengronds		1.655.837
Ondergronds		62.685

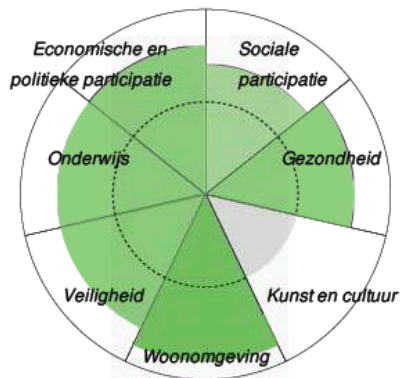
Afvalstoffenheffing Diftar variabel		
40 liter		7.565
60 liter		16.477
80 liter		26.112
140 liter		412.594
240 liter		262.922
Totaal	2.663.093	2.845.692

Bijlage 2

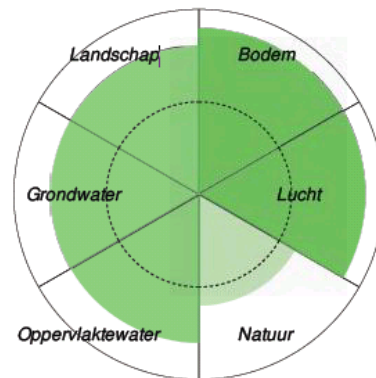
Uitslag scan telos

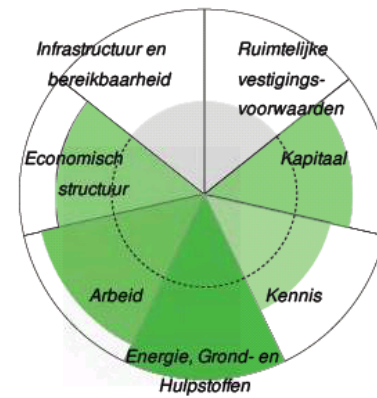
People

Planet

Profit

Toelichtingen

People

	Motivaties	Verbeterpunten
Sociale participatie	burgers hebben een grote rol bij het bereiken van de doelstelling. Zonder hun kan er geen goed resultaat behaald worden. Het beleid gaat nu nog niet uit van actieve houding van de burgers, behalve dat ze zelf in hun eigen huis aan de slag moeten	wellicht is het mogelijk om een actieve rol voor burgers te creeren bij afvalinzameling.
Gezondheid	goede afvalscheiding en inzameling is van groot belang voor de gezondheid van mensen. Hier zal dan ook veel aandacht aan besteed worden.	wellicht kan de afvalscheiding ook bijdragen aan een bewustere houding van de consument tov de producten die zij kopen.
Kunst en cultuur	afvalinzameling heeft hier geen positieve, maar ook geen negatieve invloed op.	
Woonomgeving	Voor een goede afvalinzameling is het vooral van belang dat aangesloten wordt op de behoefte van de inwoners (omgekeerde inzameling). Dat is het uitgangspunt van dit beleid	
Veiligheid	een schone omgeving zorgt voor een veilig gevoel.	wellicht dat we ook moeten kijken wat we met zwerfafval kunnen doen
Onderwijs	door dit afvalbeleid en de communicatie die erbij hoort, worden mensen bewuster van hun mogelijkheden om een bijdrage te leveren.	communicatie en een stimulans in het systeem zijn hierbij van cruciaal belang.
Economische en politieke participatie	als dit afvalbeleid goed uitwerkt, zal het inzamelen van afval minder geld gaan kosten, dus dat is voordelig voor ieders portemonnee	

Planet	Motivaties	Verbeterpunten
Bodem	doordat afval als grondstof wordt gezien hoeft er minder verbrand en/of gestort te worden. daarmee is dit beleid positief voor de bodemkwaliteit	
Lucht		
Natuur	door zwerfafval ook mee te nemen in het totale beleid kan dit ook positief uitvallen voor de natuur.	
Oppervlaktewater		
Grondwater		
Landschap	doordat er minder stortplaatsen en afvalverbrandingsinstallaties nodig zijn heeft dit uiteindelijk ook een positief gevolg voor het landschap	
Profit	Motivaties	Verbeterpunten
Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	het afvalbeleid geeft hier niet direct invulling aan/ heeft hier geen sturing op	
Kapitaal	door de grondstoffen regionaal te verwerken krijgt het bedrijfsleven ook een impuls	
Kennis	Doordat we dit niet alleen doen, maar samen met SRE gemeenten, kan dit ook van invloed zijn op de kennisontwikkeling in de regio	
Energie, Grond- en Hulpstoffen	dat is het doel van dit beleid	
Arbeid	er zal werkgelegenheid ontstaan	
Economisch structuur	beleid heeft geen invloed op de ruimtelijke structuur, maar stimuleert wel innovatiekracht van ondernemers	
Infrastructuur en bereikbaarheid	heeft dit beleid geen invloed op.	